

POKROK

PUBLISHING CO.

vydáva

POKROK ZÁPADU

a místní vydání

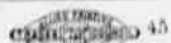
v Crete pro Saline okras, Neb., v Schuyler a Clarkson pro Colfax okras, Neb., ve Wilson, Kans., pro stát Kansas, v Cedar Rapid, Ia., pro stát Iowa, v St. Paul a Minneapolis, Minn., pro stát Minnesota a v Tynadall, S. D., pro stát South a North Dakotu.

Předplatné:

Pro Spojené Státy \$1.50. Pro Kanadu \$2.00. Do Evropy \$2.50 ročně.

Základní peněžní dějství se pomocí peněžních poukázek (Money Orders), expresních poukázek (Express Money Orders), bankovních poukázek (Bank Draft), anebo v registrovaném dopise. Oznamujete-li své přestěbování, udejte starou i novou adresu.

Doplýz k družě čtenářstva ochotná uvěřit. Musí být slušné, psané bez úmyslu někoho osobně poškodit a podepsány jmenem, at již má být v redakci utajeno, anebo s doplněným uverejňováno.

Onehdý zemřel objevitel nemoci zánětu slepého střeva, Dr. McBurney, ale tím není minoeno, že lidstvo bylo by jí ušetřeno, nebyť onoho objevu.

Nevíme, jak to na konec dopadne s Victoriano Huertou, diktátorem mexické republiky a jest málo na něm, co by si zasloužilo obdivu, ale že jest to kurážný chlapík, nikdo mu neupře.

James K. Turner přece jenom měl pravdu, když psal o "barbarském Mexiku", uvážme-li, že jak federalisté, tak konstitucionalisté, Carranzovi povstaleci, stříli zajatce, naspů džustojníky mezi nimi, kdykoli vítězství dosáhnou.

Od odsouzení vraha Spencera vymizelo z českých deníků v Chingu hodně "vzdělávací četby", ale ono nikdy není tak zle, aby zas nebylo dobře, a snad osudná, že brzy vyskytne se zas jiná událost podobného "kulturního významu".

Evangelista Horáček mluví si gratulati k té pozornosti, jaké dostalo se mu se strany svobodomyšlného tisku v Chingu, který, mimochodem řečeno, zasluží si uznání i za to, že se nebál o svobodomyšlnost svých čtenářů, a na přednášky Horáčkovy upozornil.

Pevnost a zásadnost našeho senátora Hitecocka jest celkem pěknou vlastností, ale nikoli se stanoviska "praktických politiků" v Nebrasce, kteří s okem zaroseným pozorují, jak z tučných žlabů, u nichž oni měli by se sytiti, pojíždají dosud republikáni.

Jest v tom trochu zajímavosti, že kdykoli nalezem jest nějaký chudý člověk s hlavou prostřenou, slavné úřady zjistí, že jedná se o sebevraudu a kdykoli za těžké okolnosti nalezem jest nějaký bohatý, prominentní muž, tytéž slavné úřady zjistí, že se jedná o nešťastnou náhodu.

"Spojené Státy jsou strategickým bodem v bitvě mezi křesťanským náboženstvím a těmi neobrázceny, prohlásil onehdý jeden vynikající duchovní, a pokračoval: "Já věřím, že Bůh skryl tuto zemi před objevem, až připravil lid, který by z evangelioval svět." Onen duchovní má tolik práva a svobody, že projev svého přesvědčení, jako kdykoli jiný a snad se některým lidem jeho výrok líbí, ale na nás činí dojem jako satanská pýcha, která často předehází pád.

Naše státi "Polozapomenutými stopami" vyvolaly živý zájem v kruzích česko-amerického čtenářstva a jsou v některých časopisech otiskovány a v jiných diskutovány a také kritika kdosi se o zvala. Tyto státi nejsou vydávány za to, čím by snad nebyly — nejsou to životopisy lidí, o nichž píšeme a budeme psáti, nejsou ani kritickými rozborů jejich práce, jsou a budou to pouze jenom reminiscence na osobu, s nimiž jsme buď přímo psobovali neb psanali je v redakcích česko-amér. listů, v politice a v národním životě vůbec. Soukromého života osob, o nichž bu-

deme psáti, všimneme si pouze do té míry, pokud má vztah k životu veřejnému a ovšem že osobní charakteristika v takových reminiscencích, jako jsou naše státi "Polozapomenutými stopami", jest první podmínkou. To měli by věděti aspoň lidé, kteří se vydávají za inteligentní a kteří snad věci tohoh druhu četli v českých a jiných literaturách světových. Budeme psáti postupem času o Skaloudovi, Zdráhkovi, Paldovi, Rosickém, o Pavle Čechovém a mnohých jiných, o takových událostech jako bylo zvolení prvního českého radního v Chingu a jako byl "soud lidu" v síni Těl. Jednotě Sokol před 22 léty, a jiných a jiných, a budeme psáti o lidech i událostech způsobem, aby podán byl věrný a pravdivý obraz česko-amerického života za poslední čtvrtstoletí. Nejsou tyto státi psány, abychom se někomu zavděčili a nejsou a nebudou psány, abychom se s někým vyrovnali, ale psány jsou a budou na zřeteli s tím Lincolnovým nesmrtečným "with charity toward all, with malice for none."

ZIDOVSKÁ OTÁZKA.

Ve Spojených Státech není žádné židovské otázky, není jí konečně ani v zemích západoevropských, ale jest židovská otázka, a to hodně akutní, v Rusku a jest také v Rumunsku. Nebude sporu o tom, že Židé v zemích těch jsou zkracováni na svých občanských právech, ale ono zakoreněné mínění v Americe, že děje se to jenom k vůli jejich víře, potřebuje hodně revize. Otázka židovská jest v Rusku otázka hospodářskou, a at již kroky podniknuté tam na obmezení Židů byly moudré nebo nemoudré, ony byly podniknuty na ochranu ostatního obyvatelstva Na to se v Americe zapominá a také se zapomíná, že v Rusku jest více Židů, nežli na celém ostatním světě, a poněvadž oni sami počinají si a vystupují jako rasa odlišná, mající pramálo sympathií s domácíím obyvatelstvem slovanského původu, vyvstala v Rusku židovská otázka. Byla by vyvstala také jinde za stejných poměrů a okolností.

Co do pronásledování Židů pro jejich víru, pro to není a nemůže být omluvy, neboť oni mají totéž právo věřiti a uctívatí svého Boha jako křesťané a jejich náboženství jest starší, nežli náboženství křesťanské; avšak co do občanských omezení, která patrně v Rusku uznávána jsou za nutná, do toho jiní národové neměli by se plésti a nejméně Spojené Státy. Vždyť zde na příklad zvláštními dodatky k federální ústavě dostalo se černochům plných občanských práv a přece jsou státy na Jihu, které totéž právo pod tou či onou předstírkou jim prostě vzaly. A my naspů hodně dlouho bychom se rozmýšleli, nežli bychom nějak přísně odsoudili ony jižní státy, které měly na vybranou: Buď se podrobili nadvládě černochů, což by znamenalo v celkové civilizaci nesmírný krok nazpět, nebo obmezení občanské právo černochů. Jižní státy volly to poslednější, zrovna jako lidé na severu byli by učinili, kdyby se byli ocitli tvář v tvář s takovým problémem.

Na Rusko v souvislosti s židovskou otázkou upjaty byly zraky celého světa během procesu s Mendelem Bejlssem pro zavraždění třináctiletého chlapce Jušinského, při čemž vlastně souzen byl ruský národ a zároveň židovské náboženství, s nímž uváděna bývá v souvislost tak zvaná rituální vražda. S obou stran podáno svědectví znaleců, lékařů, theologů, učenců a výsledkem byl, že porota, posuzující z prostých ruských lidí, uznala obžalovaného nevinným. Nad tímto rozsudkem nezavládla v Americe taková radost, jak dalo se očekávati z tohoh, jakým ve zdejší tisku bylo psáno o tomto procesu. To možno vysvětliti třeba tím, že někteří redaktori byli tak jisti odsouzením Bejlssevým, že snad měli již připravené slanky prasyřující "barbarské Rusku" a byli ve špatné náladě, když nemohli jich upotřebiti. Také se poukazuje, že rozsudek, jak prohlášen byl porotou, znamenal více osvobození pro obžalovaného, avšak o-

tázka rituální vraždy jest prý na tomž stadiu jako dříve, — ačkoli jest velmi pochybno, že po věry a předsudky zakoreněné v ruském lidu staletími výchovy, byly by doznaly rázem změny, kdyby ona porota v Kijevě, posuzující z prostých lidí, byla prohlásila, že rituální vražda jest smyšlenkou a že židovské náboženství nikdy ničoho podobného neschvalovalo a neschvaluje.

Jest dosti možno, že židovská otázka v Rusku jest na tomž stadiu, jako byla před procesem s Mendelem Bejlssem a po jeho osvobození, zároveň však není potřeba, aby se židovská otázka pěstovala ve Spojených Státech. Máli zde vzniknouti, netřeba te naspřisovati, a přivezení Bejlsse do Spojených Států a vození jej z města do města a ukazování s jeviště, bylo by zrovna krokem v tom směru. Kdyby byl Bejls mužem vysokého vzdělání, konečně dalo by se to omluviti tím, že by lidu svému mohl prospěti, mohl mu něco užitečného říci a poraditi, avšak Bejls jest prostým nádeníčkem, jenž k celé té slávě a proslulosti, jaké se mu dostalo, přišel zcela nevimě. Kdyby se jednalo pouze o to, aby v Americe zajištěna byla lepší obživa pro něho a rodinu jeho, proti tomu sotva mohl by býti nějaký protest a šlo by pouze o to, zdali Bejls byl by žánocím přístěho valem ve smyslu stávajících zákonů, ale jeho církevní ukazování nikomu by neprospešlo, třeba ani Židům zdejším ne, neboť jest dosti možno, že by to vyvolalo levynosti a nenávisti, které vůlejší přístěhovalci měli by nechat za sebou. Podle našeho mínění, Mendel Bejls, přivezený do Spojených Států za účelem církevního ukazování a rozdmýchování plemenných záští a nenávisti, byl by ve smyslu stávajících zákonů nežádoucím přístěho valem.

VLASTNICKÉ PRÁVO K MAJETKU.

Vlastnické právo k majetku jest jedním ze základů, na nichž zbudována byla moderní civilizace. Lidé se snažili, když měli záruku, že to, co prací svojí vytvořili a vybudují, bude jejich vlastní, že budou v tom vlastníctví chráněni. Ochrana tuto poskytl zákon, který zároveň uznal vlastnícké právo majetkové. Nikdo nemůže býti připraven o majetek bez náležitého procesu zákona, praví se v ústavě Spojených Států.

Tohoto vlastníckého práva majetkového dotkl se sekretář práce Wilson ve své řeči před sjezdem Americké federace práce v Seattlu. Právil tam mezi jiným:

"Korporace fikají, že jejich majetek jest jejich vlastní a že mají právo naložiti s ním dle libosti. Možná, že mají, ale ti, kdož zaujímají toto stanovisko, mají falešné pojmy o vlastníckém právu k majetku."

Dále pravil sekretář Wilson, že každé vlastnícké právo bylo zákonem vytvořeno a zákonem chráněno a že jednou, zbaven takové právní ochrany, majetek vydan by byl na pospas prvnímu silnému a vycytrálemu muži, jenž by si jej přál, a pokračoval:

"Zákon vytvořil toto vlastnícké právo, nikoli původně pro blaho toho, na koho je přenášá, nýbrž pro blaho obce. Společnost přijala zásadu, at právem nebo neprávem, že nejlepší metodou dosažení blaha společnosti jest předání vlastnícké právo na jednotlivce v pozemkový a osobní majetku. To činí však nikoli pro blaho jednotlivce, nýbrž pro blaho veliké massy lidu, a když některý jednotlivec nebo korporace zaujme stanovisko, že majetek jest jeho vlastní, že má právo naložiti s ním dle libosti, on zapomíná vzíti v úvahu skutečnost, že vlastnícké právo bylo mu svěřeno jenom jako důvěrník pro blaho společnosti, a pomáhá vytvořiti stav, který přimáje společnost uspokojiti neb zméniti vlastnícké právo k majetku, k čemuž má úplné právo, kdykoli ve svém úsudku uzná to za nutné pro blaho společnosti."

Sekretář Wilson nepověřil nic nového, třeba že jeho teorie bude se sdíti at revolucní lidem konzervativním. V Americe na

příklad tato teorie byla nejradikálnější uplatněna, když byli o svobození černí otroci, na něž jejich pánové měli tak dobré vlastnícké právo, jako na každý jiný majetek, at pozemkový nebo osobní a právo toto uznáno bylo a potvrzeno Nejvyšším soudem Spojených Států. Avšak společnost jako celek uznala změnu v tomto vlastníckém právu za nutnou a provedla ji. Rovněž odtržením se amerických kolonií od Anglie provedena byla změna v uznání vlastníckém právu.

Ovšem že by civilizace, společnost lidská, utrpěla, kdyby její příslušníci nebyli bezpečni v takovém majetku, jako jest domov, farma, obchod vybudovaný mnohaletým úsilím. Takový majetek bude vždycky bezpečným, neboť nejednou je není na úkor celku, ale slouží ku blahu jednotlivých složek společnosti, rodin, slouží zároveň ku blahu celku. Takový majetek neměl sekretář Wilson na mysli.

Jsou však majetky, jichž jest používáno na úkor celku a o tom podal řečnick pozoruhodný doklad, něco z historie korporace, která vlastní mědná ložiska v severním Michiganu a u níž po více měséců trvá stávka. Společnost tato byla zorganizována v r. 1870 pod zákony státu Michigan se základním kapitálem \$2,500,000 a akcie vydány byly po \$25, ale poněvadž rozprodány byly po \$12.50, skutečný přírodní investiment jest \$1,250,000. Od té doby až do minulého roku, tedy za dvacetletý let, společnost vyplatila na dividendách \$121,000,000 na investimentu \$1,250,000 a mimo to ze svých výdělků znova investovala \$75,000,000. To jest téměř \$200,000,000 skutečných výdělků — a korporace tato platí svému dělnictvu tak bídnou mzdu, že ani ti Chorvatí, Poláci a Italové, které většinou zaměstnává, nemohli za ni býti živi, tak že konečně vyšli na stávku a zároveň korporace rok od roku zvyšovala cenu svých produktů.

To jest moe oblášť křiklavá u kázka používání soukromého majetku na úkor veřejnosti, ale ož jest lépe v uhelném průmyslu a vůbec v každém průmyslu, který byl úplně neb do značné míry zmonopolisován? A nejenom že společnost lidská toto používání majetku na úkor celku trpí, ona spěchá na pomoc, se svými soudy a šerify a milicí, kdykoli korporace na ně zavolají. To dělá společnost lidská nyní, ale třeba nebude to dělati za padesát roků a možná, že ještě dříve dospěje k přesvědčení, že pro obecné dobro nutna jest změna ve vlastníctví některých majetků. A ta změna jest nejvíce naléhavou vzhledem k přírodnímu bohatství, již nikdy nemelo upadnouti do rukou soukromých.

Jak již minule jsme se zmínili, jediné upravením poměrů mezi uloženým kapitálem a výdělky korporací a placeními mzdami, dal by se rozřešiti problem drachoty živobytí, který není jenom americkým, nýbrž všesvětovým, neboť tendence, používati velikých majetků na úkor celku, jest se po celém světě. Naše vládní odbory, obchodu a práce, mohly by k upravení těchto poměrů hodně vykonati důkladným vyšetřováním, tak aby se jasně ukázalo, kdo jest zodpovědným za drachotu živobytí. Vyburované veřejné mínění jistě potom dovešlo by si zjednatí odpomoce.

FINANČNÍ PŘEDLOHA.

Jak se věci nyní mají, finanční předloha, o které před nedávnem na této stránce jsme se zmínili, sotva stane se zákonem v nynějším mimofádém zasedání kongresu, jak si president Wilson přál. Bude prý podána tento týden a pak se kongres odročí na čtrnáct dnů před zahájením krátkého zimního zasedání, hlavně k vůli tomu, aby páni poslanci a senátoři mohli skolektovati od Strýčka Sama cestovné. To neznamená, že byli by nuceni jeti domů a zpět, ale kdyby v zasedání nastala přestávka, měli by již zákonitý nárok na cestovní útraty. Mimo odchodem řečeno, tento plán se nezamlouvá presidentu Wilsonovi, jenž víd v tom pouze "graft". Finanční předloha narazila na úskalí v senátním výboru na ob-

hovou měnu a bankovníctví. Většinou výboru nezamlouvá se navržený počet obvodových bank, dvanáct, a pak způsob, jakým by byl upsán a složen jejich kapitál. Týž dle předlohy, jak nyní jest, byl by upsán bankami, kčezto senátor Hitecock usiluje, a v tom jest podporován republikánskými členy výboru, aby kapitál upsán byl veřejností.

Zajímavo jest, že velké finanční zájmy země, čili jak se zkrátka říká, Wall Street, stavěly se skoro smáhem proti předložce Glass-Owensově, ale nyní usilují o její přijetí. Se svého stanoviska volí mešai ze dvou zel, neboť plán Hitecockův teprve se jim nezamlouvá.

Velmi vážné námítky proti předložce v její přítomné formě tlumočil před senátním výborem Alfred O. Crozier ze Cincinnati, jenž uznává jest za autoritu v oboru bankovníctví. Dle jeho mínění, předloha jest zrovna tím "eo Wall Street a velké banky chtěly po pětadvacet roků — soukromou kontrolu oběhové měny."

"Administrativní předloha, zrovna jako Aldrichova předloha, pověřuje banky výhradně nebezpečnou močí udělati peníze mezi lidmi vzácnými nebo hojnými," pravil Crozier. "Administrativní předloha rozptyluje tuto moc mezi oboru obvodových bank, kčezto Aldrichova předloha sou středla jí v jedné bance."

Crozier vykládal, že dle přítomného plánu, obvodové rezervní rady, skládající se z direktorů členských bank, dno jest plná moc rozhodnouti, jaké množství oběhové měny bude vydáno lidu, kontrolováním množstvím obchodních papírů, jichž diskontování povolí. "Jinými slovy," pravil, "nesmírná moc elastičnosti veřejné oběhové měny a dteronášobný objem bankovního úvěru neb půjček, zbudovaných na takové oběhové měně, jest výhradně v rukou těchto ústředních korporací vlastníckých bank. To jest moe životna smrti náde všem místními bankami a obchodem. Učiním peníze a měle vzácných, ona může zvýšiti úrokové sazby po celé zemi a zvýšiti bankovní daň a zdražiti život."

Federální rezervní rada, ustanovená presidentem, byla by prý "úplně bezmocnou", jak předloha zní nyní. Ona může diskontovati papírové peníze a zaručiti úvěr vládní za billion dolarů, avšak moe rozděliti tyto peníze, jest v rukou obvodových rezervních bank. Tyto banky, pravil, mohly by zdržeti každý dolar od cirkulace, nebo vrhnouti všechny peníze na trh.

"Tato předloha," dodal, "umožňuje sobeckým soukromým zájmům používatí všechny oběhovou měnu k poškozování nebo vykořisťování všeho lidu, přes hlavy federální rezervní rady neb všecku moc republiky."

Crozier navrhol, aby od obvodových rezervních bank bylo upuštěno a aby moe federální rezervní rady byla zvětšena, tak aby měla naprostou kontrolu nad vydáváním papírových peněz. Rovněž financování bank, jak se to navrhuje, neschvaluje. "Žádného základního kapitálu není třeba," prohlásil. "Za touto oběhovou měnou, kterou vlada by vydala, byla by důvěra a úvěr a taxovní moe federální vlády."

Námítky Crozierovy jsou velmi vážné, ačkoli nezdá se nám to býti ani možným, aby takový radikál, jako jest p. Bryan, jenž byl jedním z autorů předlohy, od poručoval zákon, který by vydal národ na pospas Wall Streetu.

MEZINÁRODNÍ KONGRES AMERIKANISTŮ.

V Hnu přítího roku konáu bude ve Washington, D. C., Mezinárodní kongres Amerikanistů, který seházi se každé dva roky a posledně sešel se v Londýně. Stavou jeho přijaty byly na sjezdu v Paříži v r. 1900.

Mezinárodní kongres Amerika nistů má za svůj účel historická a vědecká studia obou amerických pevnin a jich obyvateľů a skládá se z osob, které se o věci tohoh druhu zajímají, za členy se přihlásil a složi povinný poplatek. Kongres v přítím roce bude již

devatenáctým a současně konána budou dvě zasedání, jedno ve Washington, D. C., a druhé v La Paz, v Bolivii.

Zasedání ve Washingtoně konáno bude pod auspiciemi Smithsonianského Institutu, za spolupůsobení George Washington university, Georgetown university, Katolické university, Starožitnické společnosti z Washingtonu a Washingtonské společnosti starožitnického Institutu Ameriky.

Během zasedání podniknut bude výlet do vysoce zajímavého kamenného lomu a dílny prabydlitěl amerických v Piney Branch, District of Columbia; a po ukončení kongresu chystány jsou dva výlety, jeden do Ohaia za účelem prozkoumání starobylých mohyl, druhý do Nového Mexika ke studiu trosk starobylých "pueblos" a jeskynních obydlí, jakož i přítomných Indianů kmene Pueblo v jejich domorodném ovzduší a okolí. Schůze konány budou v nové budově Národního musea Spojených Států.

Zasedání tohoto kongresu jsou vysoce zajímavá a přísti zasedání má pro nás dodatečnou zajímavost z tohoh důvodu, že tajemníkem organizačního výboru jest slavný náš rodák, Dr. Aleš Hrdlička, učence, jenž získal si v kruzích vědeckých světového věhlasu. Jako vzdělaný, i na povolání k devatenáctému Mezinárodnímu kongresu Amerikanistů, jeho jméno jest vytištěno důkladně "po česku", totiž s klíčkami na s a e.

Členství v Mezinárodním kongresu Amerikanistů se získá za placením částky pěti dollarů. Členové mají právo hlasovati, mohou se poděleli na všech funkcích kongresu a obdrží bezplatně všechny publikace jim vydané. Pro přispívající členy určen jest poplatek na dva dollarů a padesát centů. Tito nemají práva hlasovacího a nedostávají publikace bezplatně, avšak mohou býti přítomni ve schůzích kongresu.

ČESKÁ AMERIKA PŘED TŘÍCETI LÉTY.

Skoro v tentýž čas, jako letos, před třiceti léty zuřila strašná bouře na velikých jezerech. Toto ovšem nemá žádného vztahu s "českou Amerikou", ale uvážíme to jako pozoruhodnou zajímavost.

Ze Cedar Rapids nejmenovaný občan sděloval Pokroku Západu, že "v úterý šli jsme do postele jako v létě, ale ráno jsme vstávali s očima zamrzlyma..." Mráz byl tak silný, že za jedinou noc řeka zamrzla.

Patronát Česko-Angl. svobod. školy v Chingu uveřejnil "odvetu" na veskeré úračky uveřejněné v chingorském "Svornosti" Pokrok Západu nepřinášá bližšího vysvětlení o těchto úračkách.

V "Patriotu" uveřejňovala pí. F. A. Škardová životopis "prvního Kutnohorana v Americe", snad prvního Čecha v Americe vůbec, dle jeho vlastního spisu, který vydal v r. 1860 v San Antonio, Texas, o 236 stránkách. Nazýval se Anton Michael Dignovity a vystěhoval se do Ameriky v letech třicátých po revoluci polské, když byl s Poláky o svobodu marně bojoval v slavném čtvrtém polském tému.

Pokrok Západu sděluje, že Němci v nově zvoleném kongresu měli osm zastupců a také se, "jestli pak také někdy Čech zasadne v zákonodárství národním?" Vzalo to hodně let, nežli se to uskutečnilo. Přítomně jsou v kongresu dva Češi, p. Sabath z Chieaga, český Israelita a p. Kanop z Wisconsinu.

OT. ROLNÍKŮM

K POVÁBNUTÍ!

Potřebujete-li dělníka na práci na farmě, učiníte nejlépe, když ještě dnes napišete si malou oznámku a s příloženým obnosem nám ji k otištění v "MÉM OZNAMOVATELI" zašlete. Den něčím též přichází k nám sílní, zdraví mládeži a dotazy, zda-li nevíme o nějaké práci na farmě. Pokrok Publ. Co., 1417-1419 So. 13. Str., Omaha, Nebr.